

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Іванченко О.М.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри загальної теорії права та держави
Національного університету «Одеська юридична академія»

УДК 340.13

DOI <https://doi.org/10.32845/2663-5666.2022.1.1>

ЛЕГІТИМНІСТЬ ПРАВА: ВІДМІННОСТІ У ПРАВОРОЗУМІННІ СПОРІДНЕНИХ ТЕРМІНІВ

Постановка проблеми. Сучасні концепції легітимності права переважно базуються на розумінні того, що згоду суспільства щодо здатності права управляти ним визначає не тільки відповідність останнього певним ідеальним уявленням про нього у свідомості соціуму, але і здатність права чинити вплив на формування позитивного уявлення про нього, в тому числі і шляхом інтрузії до суспільної свідомості критеріїв відповідної його оцінки. Окрім цього, протилежність поглядів щодо трактування і використання поняття легітимність права різних науковців обумовлена тим, що сенс легітимності права часто розкривається в контексті єдиної активної схеми, не враховуючи зв'язки і культурно-історичний контекст легітиміційних процедур, що у свою чергу, може призводити до взаємовиключення відповідних концепцій легітимності права.

Легітимність права може розглядатися і як певний вид суспільних відносин між суб'єктами володарювання та підвладними суб'єктами, і як процес, в ході якого право отримує своє обґрунтування і законність в свідомості соціуму. Легітиміація права, у свою чергу, відображає поступове наростання комунікаційної активності суб'єкта правозастосування з одного боку і суспільства з іншого. Разом із цим відбувається зміцнення правової культури населення і відповідальності суб'єктів правотворчості.

Сучасний концепт легітиміації права, за допомогою якого висвітлюється динамічний аспект легітимності права, в одному випадку виявляється процесом набуття правом легітимного статусу за допомогою застосування певних практик, направлених на агентів, які володіють ресурсами легітиміації, на цінності, які являються підставами для легітиміації, і на інститути, за допомогою яких з'являється

можливість здійснення легітиміації. У іншому випадку, легітиміація права є процесом оцінювання права з боку суспільства, що також виражається у цінностях масової свідомості, функціонуванні інститутів легітиміації та діях соціальних агентів.

Саме тому видається необхідним виявлення і дослідження факторів впливу на сприйняття населенням самого права, його легітимності, легальності і процедур його легітиміації.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів легітимності права у сучасній державі в ракурсі розмежування праворозуміння споріднених термінів (легітимність, легальність, легітиміація).

Аналіз наукових публікацій. До дослідження теоретико-методологічних основ легітимності права в юриспруденції зверталися такі українські науковці як: А. Баумейстер, Є. Бистрицький, А. Богачов, В. Дудченко, Ю. Калюжна, О. Коваль, В. Кокорський, Т. Кравченко, П. Манжола, І. Музика, В. Невідомий, М. Неліп, В. Нечипоренко, Ю. Оборотов, С. Олефіренко, О. Петришин, І. Рибак, Т. Сивак, О. Скрипнюк, С. Сливка, Л. Спинка, М. Тур, В. Федоренко, Х. Хвойницька, М. Цвік, С. Шевчук, Н. Юськів, та інші.

Проблеми легітимності як фундаменту права, аспекти розмежування легальності позитивного права і легітимності права природного в межах сучасної теорії права досліджували такі зарубіжні вчені як: К. Апель, Р. Арон, М. Вебер, Ю. Габермас, Р. Дворкін, І. Кант, Д. Лок, Н. Луман, Е. Макінтайр, Т. Парсонс, Д. Ролз, Ж. – Ж. Руссо, Ч. Тейлор, С. Хантінгтон, Х. Хайнінг та інші.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні таке поняття, як легітимність, є достатньо популярним і широко використовується у правовій

та політичній літературі, постійно згадується в засобах масової інформації з метою пояснення певних політичних явищ. Легітимність є однією з найважливіших характеристик як політичної влади, так і позитивного права.

Сучасна політична наука ретельно вивчає проблему легітимності, за цією темою велика кількість світових вчених провела (і проводить) достатньо серйозні дослідження, однак у сучасній українській юридичній науці ця тема є майже не вивченою. Наприклад, навіть стосовно самого поняття «легітимність» в українському юридичному середовищі досі точаться дискусії. Зокрема, велика кількість юристів трактує це поняття як тотожне до «законності», а деякі вважають, що «легітимність» і «легітимація» є одним і тим самим феноменом.

Легітимність права – наслідки його легітимації як процедури визнання згідно з певними параметрами, за тими чи іншими критеріями реальності (валідності) права, а виходячи з цього – і його повної юридичної сили, що передбачає готовність певних суб'єктів слідувати правилам, затвердженим у цій нормативній системі. У такій інтерпретації якраз і стає актуальною проблема дійсності права [1, с. 120].

Відповідь на питання, що робить право дійсно вірним чи обов'язковим для виконання у конкретному суспільстві, виходить із потреби розуміння першопричин, чому люди повинні визнавати та виконувати правові норми і чому останні мають силу та вплив на поведінку суб'єктів права.

Причини гострої дискусійності вищезазначеної проблеми є цілком зрозумілими. В окремих публікаціях, що стосуються теми дискусійності досліджуваної проблеми в рамках розвитку юридичного позитивізму, вирізняються праці В. Барського [2] через їх теоретичну насиченість.

Дискусія про дійсність права відбувається здебільшого в рамках полеміки про певні типи праворозуміння, про позитивістський і неопозитивістський підходи до розуміння права. Стосовно кожного такого типу формуються різноманітні теоретичні моделі легітимності. Така варіативність відображає саме сучасний рівень наукових розробок, коли обов'язковими методологічними інструментами дослідження виступають принципи плюралізму, міждисциплінарності та інтегративності.

Кожен із наявних наразі правопорядків є легітимованим, «узаконеним», легальним. Легальність являє собою офіційний вид легітимації правопорядку. Під нею розуміється слідування в чітких інституційних межах формальним процедурним нормам стосовно правостановлення як основної межі законності буття, а також реалізації відповідного нормативного порядку.

Але Л. Яковлева в цьому контексті одразу застерігає, що «сьогодні все ще зустрічаються наукові дослідження, де ототожнюються поняття «легітимності» та «легальності», однак такий підхід у сучасній науці не можна назвати обґрунтованим. Навпаки, для стійкого розвитку держави та стресостійкості соціального порядку й політичного режиму, необхідно говорити про необхідність забезпечення паритету легітимності та легальності публічної влади. Синтезу законності панування та високого рівня довіри/підтримки громадян. Адже «легальність» є основою легітимності публічної влади» [3, с. 29].

Процедурна легальність повною мірою підтримує формальний статус норми та її дійсність як нейтрально даної. Однак легальність, своєю чергою, не характеризується самодостатністю. Самодостатність є ознакою системи, яка може існувати окремо від інших, легітимність же нерозривно пов'язана з ціннісно-нормативним виміром суспільної думки.

Легітимність правових норм визначається суб'єктами правовідносин у процесі відображення в правосвідомості явищ правової реальності, тобто сприйняття закону як дієвого регулятора суспільних відносин, у якому суспільство відчуває потребу [4, с. 54].

Встановлені владою норми правового характеру можуть сприйматися суспільством як несправедливість, навіть за умови встановлення їх у передбаченому законом порядку та забезпечення законними методами [4, с. 54].

Слід враховувати, що досягнення легітимності є неможливим у відриві від легальності. Це взаємопов'язані, але не тотожні поняття, які, кожне у своїй площині, відображають об'єктивні та суб'єктивні чинники загального процесу формування належного сприйняття права суспільством.

Позитивізм є тотожним формально-догматичній юриспруденції та додає їй етатистсько-наказового характеру. Створюється «етатистська модель» легітимності права. Етатистський позитивізм сприймає дійсність і легітимність права згідно з параметром фактичності – явищем, відповідно до якого держава є джерелом права. Такий тип легітимації права починає домінувати в юриспруденції країн Європи [5, с. 162].

Міркування про незалежність, автономність, логічну закритість права, його моральну та соціальну нейтральність відкидали мета-юридичні риси дійсності права. Наявність божественного, природного права, а крім того міжнародного і державного права, не могла відповідати уявленню, етатистським чином орієнтованим на сферу формальної легальності. І в першу чергу,

сумнівам піддавалася сама теорія природного права у всіх своїх проявах [6, с. 104].

Серед низки конструктивних напрямків, що дозволяють поглибити та розвинути загальне поняття права під кутом зору новітніх філософських, загальнонаукових ідей, досягнень правової думки, представляється важливим виділити наступні: а) поглиблення поняття права як юридичного феномена в його співвідношенні з тим близьким до нього неюридичним явищем життя суспільства, яке може бути позначено як безпосередньосоціальні домагання (а також, слід додати, і соціального боргу). Не ототожнюючи, чітко розмежовуючи те й інше, не допускаючи їх змішання, представляється надзвичайно суттєвим розкрити їх особливі ролі у вираженні і опосередкуванні соціальної свободи, активності, відповідальності в сучасному суспільстві, а головне, їх взаємодія, часткове взаємопроникнення; б) розгортання в понятті права тих його характеристик, які виражають особливості права як інституційного соціальнокласового нормативного утворення [7, с. 60].

Цей метафоричний приклад дуже яскраво доводить, що навіть найгірші закони, які містять алгоритми вирішення певних питань, але ухвалені в належній процедурі компетентними суб'єктами, є ефективнішими, ніж декларації, відірвані від реального соціального контексту.

Ведучи дискусію про розуміння та про дефініції легітимності, необхідно розглянути різні підходи до співвідношення термінів «легальність» (законність) і «легітимність».

Термін «легітимність» іноді перекладають з французької мови як «законність», внаслідок чого його зміст повністю підмінюється змістом легалізації... Однак, як зазначає С. Матвеев, у цьому випадку йдеться про легальність, що означає законність державної влади і передбачає формування, організацію й функціонування державної влади відповідно до чинного в країні законодавства: конституцією й іншими нормативно-правовими актами [8, с. 23].

Ототожнення таких категорій, як «легальність» і «легітимність», у науковій сфері сьогодні неприпустимо [9, с. 212–213]. І в цьому випадку не має істотного значення навіть те, що категорія «легітимність» і справді в західноєвропейській правовій культурі вважалася синонімом категорії «легальність» [10, с. 43]. Ми приєднуємося до наведеної точки зору.

Науковець А. Баумейстер констатує: «Сам термін *legitimus*, як і термін *legalis*, ми подибуємо спочатку в римському праві як *terminus technicus* юриспруденції. Обидва терміни походять від латинського *lex* і позначають відповідність до закону. Римські юристи кажуть про «легітимність опікунства» або про «легіти-

мність спадку» (*legitima hereditas*)» [11, с. 22]. Хоча зазначені терміни *legitimus* і *legalis* є однокореневими словами, але ці терміни мають геть різне змістовне значення.

А. Баумейстер зазначає також: «Розрізнення легальності і легітимності походить із післянаполеонівських часів. Проте інтелектуальний рух, що отримав назву «легітимізм», виникає набагато раніше, як реакція на релігійні і політичні революції XVI–XVIII століть. Термін «легітимність» поступово стає одним із головних термінів політико-правового дискурсу» [11, с. 23].

Це поняття увійшло в мовний обіг після становлення у Франції на початку XIX ст. прихильників монархічного ладу, які називали себе легітимістами. Вони проголошували принцип законності монархії, тому в ті часи легітимність розуміли скоріше в формально-юридичному контексті, вважаючи її синонімом легальності. Але пізніше, починаючи з видання перших наукових праць М. Вебера в XIX столітті та донині, в суспільних науках усталився підхід, який не ототожнює легальність і легітимність [11; 12].

Саме в працях вищезгаданого німецького вченого легітимність знайшла трактування як визнання з боку соціуму політичних або правових інститутів. М. Вебер писав, що легітимність – це досить широке поняття порівняно з легальністю, тому що перше уявляє собою віру в істотність правового порядку і близьких до нього інститутів, легальність же є лише одним із видів легітимності. За словами М. Вебера, при пануванні легальності громадяни слідує затверженому об'єктивному безособовому порядку через формальну законність наказів і у відповідних масштабах [13, с. 65].

Найвідомішою теорією М. Вебера є концепція легітимності влади, яка і сьогодні обговорюється в наукових колах. За цією концепцією, легітимність влади можна поділити на три види: традиційну, харизматичну та легальну. Традиційний вид є свого роду моральним авторитетом, який просякнута споконвічними нормами і спрямований на їх дотримання, наслідуючи при цьому державним діячам минулого. Харизматичний вид являє собою певний авторитет особливої, унікальної особистісної характеристики, абсолютну відданість особистості та довіру до неї. Такі почуття з'являються в людях завдяки особистим якостям. Цими якостями можуть виступати героїзм, певні риси характеру, одкровення. Харизматичне панування як вид легітимності реалізовує пророк або плєбісцитарний володар, політичний вождь. І, нарешті, легальний вид легітимності, підкріплений вірою в непорушність і правильність легальної норми, а також ділової «компетенції», аргументованої

раціонально сформованими правилами, тобто орієнтації на підпорядкування при виконанні конкретних норм панування в тому вигляді, в якому його застосовують нинішні державні службовці тощо [13, с. 45].

М. Вебер заперечував при цьому послідовність етапів розвитку суспільства, історичний матеріалізм К. Маркса та його концепцію причинності [13, с. 77].

Сама по собі теорія легітимності влади досить довго була предметом обговорень у науковому середовищі. Цікаві думки в цій дискусії озвучував Д. Бітем [14]: він сприймає легітимність у вигляді параметра правління, де підсумки його діяльності ототожнюються з конкретною ціннісною моделлю соціуму, який включає в себе певний набір основних цінностей. Форма ціннісної моделі може змінюватися, однак вона повинна мати певний рівень стабільності, хоча б у своїх основних характеристиках, адже в іншому випадку не зможе бути використана як параметр оцінки підсумків правління [14, с. 74].

Головною рисою права (ми не маємо на увазі примус) обґрунтовано можна визначити також його обов'язковість виконання для всіх і важливу необхідність «підпорядкування праву». Своєю чергою, головним механізмом такого «підпорядкування» буде якраз легітимація [15, с. 7].

У контексті означеної концепції право легітимується вже за фактом його формування (іншими словами, набуття форми закону) елітою або ж групою (іншим, соціально-важливим), народними масами (іншим, певною мірою узагальненим) [15, с. 10].

Постає питання: як конкретно це відбувається? В. Фадеєв описує невирішені, за фактом, проблеми теоретичного осмислення цього питання, що потребують розв'язання у майбутньому [15, с. 11].

Ми, своєю чергою, наразі можемо лише прийняти наявність відтворення народними масами правила поведінки (правопорядку) як риси легітимності. Слідуючи логіці вченого, функціональна цінність реально наявної норми, у підсумку, з позиції забезпечення цілісності соціуму є параметром легітимації норми як правової.

Однак саме по собі визначення такої цінності певної норми вже створює ряд проблем: «... головна з проблем, що виникають, полягає в тому, як визначити цілісність суспільства і виявити саме ті норми, які її забезпечують, або ті, які такої вимозі не відповідають. Зробити це надзвичайно складно, якщо і взагалі можливо...» [15, с. 13].

В. Фадеєв вважає, що будь-який правопорядок у підсумку завжди є значущим, тому що його істинність полягає насамперед у функціональ-

ній істотності, а нею володіє кожен правопорядок до тих пір, поки існує, підтримується з боку населення. До такого висновку вчений прийшов, «зануривши» право в соціальну реальність, розкриваючи при цьому сенс багатьох парадоксів легітимності права та демонструючи, як саме відбувається протистояння соціальних груп за право кваліфікації соціальних ситуацій як юридично цінних, як відбувається маніпулювання думкою соціуму тощо [15, с. 14]. З цим варто погодитися, бо неможливо отримати розуміння сутності легітимності права у відриві від соціальної реальності.

Таким чином, В. Фадеєв пропонує почати дискусію про саму суть легітимації права в рамках соціальних антиномій, конфліктів.

А якщо й справді «вийти на вулицю» (як спробували до цього постструктуралісти)? Чи не вийде так, що вийшовши «на вулицю», геть від «завіси невідання», суб'єкти побачать настільки різочу відмінність своїх претензій від реальності, що з упевненістю погодяться на порядок (правопорядок) як такий, навіть той, який не можна порівняти з їх очікуваннями? Подібного роду легітимація, що відтворює «порядок заради порядку», на нашу думку, є повністю дефектною. Але суть полягає не в цьому. Такого роду легітимуюча правосвідомість не має переваги над можливим свавіллям і, зрештою, загрожує повним руйнуванням правопорядку.

Як відомо, легітимація відбувається на декількох рівнях, а саме – на рівні уваги, розуміння та прийняття. Останнє в цьому випадку є фундаментом легітимації [16, с. 227]. У процесі забезпечення легітимності та легальності влади однією з визначальних стає роль громадянського суспільства [17, с. 26].

Будь-які правові цінності самі по собі не можуть існувати, маючи великий ризик відчуження, а тому потребують обов'язкової легітимації. Сам момент рефлексії, властивий цінностям як таким, вже утворює дистанцію між ними і повсякденним життям, заснованим на автоматизмі [18, с. 163]. Іншими словами, однією з умов легітимації тієї чи іншої цінності є її пристосування до повсякденності. Однак сьогодні, коли світове і частково українське суспільство є вкрай неоднорідним середовищем, загальна легітимність хоча й існує як формальний ідеал, не має реального втілення на практиці.

Однією з умов легітимності права є його стабільність. Довготривалість існування правової норми або інституту у порівняно незмінному вигляді сприяє їх легітимації двоїм чином: по-перше, життєздатність правового положення та його невідмінність є надійними ознаками, що воно відповідає наявним у суспільстві цінно-

стям; по-друге, мірою свого триваючого буття норма (інститут) набуває і додаткову ціннісну вагу [18, с. 160].

Так, на думку А. Баран, «правотворення – це діяльність уповноважених суб'єктів щодо “творення права”, яке зовні виражається в об'єктивізованих формах» [19, с. 176].

На переконання О. Скрипнюка, правотворення «...є узагальнюючою щодо визначення цілеспрямованої юридичної діяльності всіх суб'єктів правотворчості щодо створення норм права та наповнення їх реальним правовим змістом. Як вид юридичної діяльності характеризується широким колом суб'єктів правотворчості, юридичних процедур та форм (джерел) об'єктивації норм права» [20, с. 172].

Зрозуміло, що розглянуті відносини характеризуються своїм усталеним поведінковим малюнком, інакше кажучи, процедурністю, а визнання (легітимація) відбувається у формі комунікативного акту.

Висновки. Легітимність права – наслідки його легітимації як процедури визнання згідно з певними параметрами, за тими чи іншими критеріями реальності (валідності) права, а виходячи з цього – і його повної юридичної сили, що передбачає готовність певних суб'єктів слідувати правилам, затвердженим у цій

нормативній системі. Головною рисою права обґрунтовано можна визначити також його обов'язковість виконання для всіх і важливу необхідність «підпорядкування праву». Своєю чергою, головним механізмом такого «підпорядкування» буде легітимація. У контексті означеної концепції право легітимується вже за фактом його формування (іншими словами, набуття форми закону) елітою або ж групою (іншим, соціально-важливим), народними масами (іншим, певною мірою узагальненим). Легальність являє собою офіційний вид легітимації правопорядку. Під нею розуміється слідування в чітких інституційних межах формальним процедурним нормам стосовно правовстановлення як основної межі законності буття, а також реалізації відповідного нормативного порядку. Процедурна легальність повною мірою підтримує формальний статус норми та її дійсність як нейтрально даної. Однак легальність, своєю чергою, не характеризується самодостатністю. Самодостатність є ознакою системи, яка може існувати окремо від інших, легітимність же нерозривно пов'язана з ціннісно-нормативним виміром суспільної думки. Легітимним є правовий, законний нормативний порядок, котрий, іншими словами, складається з норм, які мають статус правової дійсності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Корнієнко В. Легітимність // Політична енциклопедія / ред. кол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. 394 с.
2. Барський В. Р. Нормотворчість представницьких органів місцевого самоврядування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Одеса, 2006. 221 с.
3. Яковлева Л. І. Паритет легітимності та легальності: концептуальні засади політико-правового дискурсу. *Теорія та історія політичної науки*. 2020. Вип. 2. С. 25 – 30.
4. Береженський І. І. Співвідношення легітимності і легальності державної влади : теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2012. №11. Т.2. С. 53-56.
5. Toynbee A. A Study of History, Vol. 1. Oxford University Press. 1987. 620 p.
6. Львова О. Л. Природне право: межі його буття та дії. *Правова держава*. 2010. Вип. 21. С. 101 – 110.
7. Самбор М. Право як поняття та підходи до його розуміння. *Юридичні науки*. 2011. № 87. С. 59 – 63.
8. Матвеев С. Легітимність і легальність як ознаки державної влади. *Юридичний вісник*. 2014. №3. С. 20-23.
9. Anthea R. Legality vs. Legitimacy: Can Uses of Force be Illegal but Justified? *Human Rights, Intervention, and the USE of Force*, P. Alston, E. Macdonald, eds., Oxford University Press, 2008. 214 p.
10. Acar A. Between legality and legitimacy: the case of judicial review of constitutional amendments from a comparative law perspective, Florence: European University Institute, 2014. 301 p. URL: https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/34851/2015_Acar.pdf?sequence=1&isAllowed=y
11. Баумейстер А. Апорії модерної теорії легітимації. Філософська думка. 2009. № 5. С. 22 – 33.
12. Horowitz I. L. The Norm of Illegitimacy – Ten Years Later Legitimation of Regimes. University of New York, 1977. 312 p.
13. Weber M. Selected works. Berkley, California, 1978. Vol. 1. 656 p.
14. Beetham D. Bureaucracy. Open University Press, 1996. 120 p. URL: <https://psi412.cankaya.edu.tr/uploads/files/Beetham%20David%20-%20Bureaucracy-University%20of%20Minnesota%20Press%20%281997%29.pdf>
15. Фадеев В. Б. Етнокультурні механізми легітимації соціальних інституцій : автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03. Київ, 2000. 18 с.
16. Шандор Ф. Легітимація влади: довіра і толерантність як чинники соціального буття. *Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації*. 2011. № 4. С. 225 – 230.
17. Яковлева Л. І. Паритет легітимності та легальності: концептуальні засади політико-правового дискурсу. *Теорія та історія політичної науки*. 2020. Вип. 2. С. 25 – 30.
18. Задихайло Д. Д. Системні правові цінності як запорука ефективності виконавчої влади. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2007. Вип. 14. С. 158 – 166.

19. Баран А. Нормотворення і правотворення: співвідношення понять та теоретичне обґрунтування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2021. № 4 (32). С. 175 – 182.

20. Скрипнюк О., Федоренко В. Правотворчість Президента України та її нормопроектне забезпечення: питання теорії і практики. *Право України*. 2011. № 2. С. 168 – 179.

Іванченко О. М. Легітимність права: відмінності у праворозумінні споріднених термінів

Анотація. У статті досліджено теоретичні аспекти легітимності права у сучасній державі в ракурсі розмежування праворозуміння споріднених термінів (легітимність, легальність, легітимація). Визначено, що легітимність права – наслідки його легітимації як процедури визнання згідно з певними параметрами, за тими чи іншими критеріями реальності (валідності) права, а виходячи з цього – і його повної юридичної сили, що передбачає готовність певних суб'єктів слідувати правилам, затвердженим у цій нормативній системі. Зазначено, що дискусія про дійсність права відбувається здебільшого в рамках полеміки про певні типи праворозуміння, про позитивістський і неопозитивістський підходи до розуміння права. Наголошено, що легальність являє собою офіційний вид легітимації правопорядку. Доведено, що процедурна легальність повною мірою підтримує формальний статус норми та її дійсність як нейтрально даної. Однак легальність, своєю чергою, не характеризується самодостатністю. Визначено, що досягнення легітимності є неможливим у відриві від легальності. Це взаємопов'язані, але не тотожні поняття, які, кожне у своїй площині, відображають об'єктивні та суб'єктивні чинники загального процесу формування належного сприйняття права суспільством. Аргументовано, що легальність характеризує правомірність існування влади з формально-юридичної сторони. Доведено, що легальна влада встановлюється і діє на основі конституції та інших нормативно-правових актів. Обґрунтовано, що ототожнення таких категорій, як «легальність» і «легітимність», у науковій сфері сьогодні неприпустимо. Констатовано, що головною рисою права (ми не маємо на увазі примус) обґрунтовано можна визначити також його обов'язковість виконання для всіх і важливу необхідність «підпорядкування праву». Своєю чергою, головним механізмом такого «підпорядкування» буде якраз легітимація.

Зроблено висновок, що легітимність права – наслідок його легітимації як процедури визнання згідно з певними параметрами, за тими чи іншими критеріями реальності (валідності) права, а виходячи з цього – і його повної юридичної сили, що передбачає готовність певних суб'єктів слідувати правилам, затвердженим у цій нормативній системі. Зазначено, що головною рисою права обґрунтовано можна визначити також його обов'язковість виконання для всіх і важливу необхідність «підпорядкування праву».

Ключові слова: легітимність права, легітимація права, легальність права, правові норми, правосвідомість, позитивізм, нормативна система, правопорядок.

Ivanchenko O. M. Legitimacy of law: differences in the legal understanding of related terms

The article examines the theoretical aspects of the legitimacy of law in a modern state from the perspective of distinguishing the legal understanding of related terms (legitimacy, legality, legitimation). It is determined that the legitimacy of law is the consequences of its legitimation as a procedure for recognizing according to certain parameters, according to certain criteria of the reality (validity) of law, and based on this - its full legal force, which implies the willingness of certain subjects to follow the rules approved in this regulatory system. It is noted that the discussion about the validity of law takes place mostly within the framework of the polemic about certain types of legal understanding, about positivist and non-positivist approaches to understanding law. It is emphasized that legality is an official type of legitimation of the legal order. It is proved that procedural legality fully supports the formal status of the norm and its validity as a neutral given. However, legality, in turn, is not characterized by self-sufficiency. It is determined that achieving legitimacy is impossible in isolation from legality. These are interrelated, but not identical concepts, which, each in its own plane, reflect objective and subjective factors of the general process of forming the proper perception of law by society. It is argued that legality characterizes the legitimacy of the existence of power from the formal and legal side. It is proved that legal power is established and operates on the basis of the constitution and other regulatory legal acts. It is substantiated that the identification of such categories as "legality" and "legitimacy" in the scientific sphere today is unacceptable. It is stated that the main feature of law (we do not mean coercion) can also reasonably be defined as its mandatory implementation for everyone and the important need for "subordination to the law". In turn, the main mechanism of such "subordination" will be legitimation.

It is concluded that the legitimacy of law is a consequence of its legitimation as a procedure for recognizing according to certain parameters, according to certain criteria of the reality (validity) of law, and based on this - its full legal force, which implies the willingness of certain subjects to follow the rules approved in this regulatory system. It is noted that the main feature of law can also reasonably be defined as its mandatory implementation for everyone and the important need for "subordination to law".

Key words: legitimacy of law, legitimation of law, legality of law, legal norms, legal consciousness, positivism, regulatory system, legal order.